PRZEGLĄD PRASY ZAGRANICZNEJ

CODZIENNY BIULETYN WYDZIAŁU PRASOWEGO

MINISTERSTWA SPRAW ZAGRANICZNYCH

Rok IV — Warszawa, wtorek 29 stycznia 1929 r. — Nr. 24

SPRAWY POLSKIE.

PROPOZYCJE SOWIECKIE.

Neue Freie Presse 27.I w koresp. z Bukaresztu pisze, że ofenzywa dyplomatyczna Rosji sowieckiej ma na celu rozluźnienie przymierza polsko-rumuńskiego, jak również rozluźnienie frontu antysowieckiego. Rzekome pośrednictwo Polski między Rumunją i Rosją sowiecką może być uważane za posunięcie Polski skierowane przeciw dążeniom Sowietów, zmierzającym do rozbicia przymierza polsko-rumuńskiego. Podróż rumuńskiego ministra spraw zagranicznych Mironescu do Warszawy nabiera przeto znaczenia aktualnego. Dziennik pisze, w dalszym ciągu, że między sztabami generalnymi rumuńskim i polskim istnieją ostre przeciwieństwa co do taktyki obronnej przeciw Rosji. Rumunja jest za defenzywą, podczas gdy Polska wypowiada się za ofenzywą. Kwestja wspólnego naczelnego dowództwa na wypadek konfliktu z Rosją nie będzie rownież załatwiona w myśl życzeń rumuńskich.

Vossische Ztg. 26.I w koresp. z Moskwy pisze, że na zasadzie głosów prasy polskiej i wywiadu posła polskiego w Rydze żywią tutaj małą nadzieję na wyprowadzenie Polski z jej dwuznacznej polityki i spowodowanie uspokojenia w stosunkach polsko-rosyjskich. Wspomniany wywiad pozwala wnioskować, że Polska nadal będzie dążyła do urzeczywistnienia swojej tezy, aby protokół Litwinowa był podpisany przez wszystkie państwa bałtyckie. W takich warunkach wydaje się, że pokojowa akcja Litwinowa ugrzęźnie w nader jałowym sporze o préstige Polski, która nie chce wypuścić z rąk sposobności wystąpienia, jako kierowniczka i protektorka państw bałtyckich. Moskwa opiera się temu jużby choć z tego względu, aby nie stworzyć precedensu przy przyszłych rokowaniach o pakt nieagresji.

ZAGADNIENIA OGÓLNE.

SPRAWA ODSZKODOWAŃ I DŁUGÓW.

The New York Herald 26.I. donosi z Berlina, że sen. Borah opowiedział się wyraźnie w wywiadzie udzielonym koresp. „Hamburger Frendenblatt“ za natychmiastową ewakuacją Nadrenji. Akcja taka byłaby pożądana nietylko w interesie pokoju europejskiego, lecz ułatwiłaby Niemcom spłatę odszkodowań. Dał on również do zrozumienia, że jeżeli Francuzi ewakuują terytorjum niemieckie, to Stany Zjedn. będą bardziej skłonne do kooperacji z Europą, gdyż będzie to dla nich dowodem, że „Stary Świat“ pragnie szczerze pokoju.

The Morning Post 24.I. donosi z Paryża na podstawie wiarogodnych informacji, że eksperci francuscy mają zamiar zaproponować częściową komercjalizację odszkodowań niemieckich, gdyż zdają sobie sprawę, że komercjalizacja całości odszkodowań jest wyłączona.

Jeżeli plan ten się nie powiedzie, to możliwem jest, że inwestygacje ekspertów utkną w martwym punkcie, ponieważ we francuskich kołach rządowych nie widzą innego rozwiązania, któreby gwarantowało spłatę odszkodowań niemieckich.

Wg. informacyj z autorytatywnych kół francuskich w razie niemożności skomercjalizowania odszkodowań niemieckich, rząd francuski opowie się za zatrzymaniem planu Dawes‘a w obecnej jego formie, tembardziej, że rząd belgijski jest przeciwny wszelkiej zmianie dopóki nie będzie przekonany o zmianie, któraby dawała pewne korzyści.

The Morning Post 22.I. Koresp. dyplom. pisze, że Owen Young miał oświadczyć, iż plan Dawes'a nie będzie poddany rewizji, a zostanie tylko uzupełniony. Z oświadczenia tego koresp. konkluduje, iż delegaci amerykańscy nie zamierzają rozważać komercjalizacji odszkodowań niemieckich, chociaż projekt ten został przewidziany przez Parker'a Gilbert'a i był wyraźnie wspomniany w propozycjach komisji reparacyjnej. Francja i Niemcy z różnych powodów pragną komercjalizacji znacznej części długów niemieckich. Anglja nie zyskałaby nic przez zmianę obecnego planu. Dziwnym zbiegiem okoliczności Francja i Niemcy występują przeciwko Stanom Zjedn. i Anglji w sprawie odszkodowań.

The Daily Telegraph 22.I. Koresp. dyplom. pisze, iż jest życzeniem aljantów i Niemiec, by Young został przewodniczącym Komitetu ekspertów, lecz kwestja ta napotyka pewne trudności ze strony Ameryki, albowiem Waszyngton obawia się odpowiedzialności za przeprowadzone inwestycje. Możliwem jest przeto, że w początkach delegacja amerykańska będzie wahała się przyjąć ofiarowane jej przewodnictwo, lecz prawdopodobnie propozycję przyjmie, ulegając argumentom sześciu mocarstw co do tego, że Ameryka jest niezainteresowana w sprawie odszkodowań.

The Daily Telegraph 22.I. donosi z Paryża, że wbrew optymistycznym przewidzeniom, nie spodziewają się tam, by Komitet ekspertów wywiązał się ze swego zadania w ciągu trzech a nawet czterech miesięcy. Dużo czasu zajmie dyskusja nad uzgodnieniem wysokości żądań wierzycieli Niemiec z tem, co Niemcy zamierzają płacić. Pozatem, musi być rozwiązana kwestja, którzy wierzyciele będą mieli pierwszeństwo prywatni, czy reperacyjni. Możliwem jest, że sprawa ta będzie rozstrzygnięta w drodze arbitrażu.

The Manchester Guardian 24.I. donosi z Paryża, że w miarę tego, jak zbliża się sesja komitetu ekspertów, rząd francuski daje do zrozumienia, że najważniejszem zadaniem komitetu będzie komercjalizacja odszkodowań niemieckich. Tego rodzaju zmiana charakteru odszkodowań niemieckich wpłynęłaby zasadniczo na zmianę stosunków francusko-niemieckich, albowiem Francja mogłaby traktować z Niemcami jak równy z równem, a nie jak zwycięzca ze zwyciężonym.

The Daily Mail 22.I. pisze m. in., że naród brytyjski z pewnością przyjmie niezbyt chętnie redukcję rat reparacyjnych, co jednak według wszelkiego prawdopodobieństwa komitet uczyni. Wszelka redukcja odszkodowań niemieckich oznacza dla Anglików wzrost podatków, co w rezultacie odbije się ujemnie na niezbyt zadawalającym eksporcie angielskim. W roku 1928 Anglja miała otrzymać od Niemiec i od swych aljantów ogółem 28 miljonów funt. szt. podczas gdy zobowiązania jej wobec Stanów Zjedn. wynosiły 33 miljony funt. szt.

Anglja jeszcze przed 10 laty zgłosiła gotowość anulowania należnych jej długów pod warunkiem, że Stany Zjedn. w stosunku do niej uczynią to samo. Ponieważ jednak propozycja ta nie została przyjęta, odpowiednie raty niemieckie są dla niej kwestją życia i śmierci. Autor powołuje się w tej sprawie na pamiętniki lorda d'Abernon.

ZBROJENIA I SPRAWA ROZBROJENIA.

The Manchester Guardian 24.I. donosi z New Yorku, iż nie ulega wątpliwości, że bill o krążownikach przejdzie w Senacie. Co najwyżej może być zredukowana liczba krążowników; w każdym bądź razie nie będzie ona mniejsza od 10. Wobec tego, że obecna sesja potrwa jeszcze 6 tygodni, wątpliwem jest, by opozycja potrafiła nie dopuścić do głosowania przy pomocy obstrukcji.

Koresp. zaznacza, że zwolennicy wielkiej marynarki nigdy nie wykazali tyle energji, co obecnie. Spieszą się oni z przeprowadzeniem billu, ponieważ po ratyfikacji paktu Kellogga atmosfera może się tak zmienić, że budowa krążowników może być odroczona na czas nieokreślony.

The Christian Science Monitor 14.I. w art. wst. stara się uzasadnić tezę, że budowa krążowników nie stoi w sprzeczności z Paktem Kellogg'a albowiem zadaniem floty amerykańskiej, nie jest przeprowadzanie siłą polityki państwowej, lecz służba policyjna zgodnie z prawem międzynarodowem.

W dalszym ciągu artykułu autor uzasadnia konieczność zrównania sił morskich Anglji i Ameryki, oraz odpowiedniego zmniejszenia obu tych flot.

The New York Herald 25.I. donosi z Waszyngtonu, że sen. Borah wystąpił z mową w senacie, rzucając hasło: wolność mórz lub budowa większej floty.

Sen Borah przeciwny jest bill'owi o krążownikach w jego obecnej formie, jest on również przeciwko ograniczeniu czasu budowy.

Il Giornale d'Italia 25.I w art. wst., zestawiając rozbudowę floty francuskiej z postanowieniami traktatu wersalskiego, dochodzi do wniosku, że celem tej rozbudowy jest przygotowanie się do ewentualnego starcia z flotą niemiecką w przyszłości.

SYTUACJA POLITYCZNA W RUMUNJI.

La Nation Roumaine 26.I w art. wst. zwraca uwagę, że pewne osobistości w Anglji i Włoszech ośmielają swemi oświadczeniami Węgry do nowych pretensyj, zmierzających do rewizji granic, rzekomo niesprawiedliwie dla Węgier przeprowadzonych. W odpowiedzi na to przypomina autor, że ostatnie wybory do parlamentu rumuńskiego odbyły się w warunkach zupełnej swobody, a mimo to dały na kresach zachodnich Rumunji (okręgi Satu-Mare, Orade a Mare, Timis-Torontal) 70% głosów stronnictw narodowo - włościańskiemu, podczas gdy reszta przypada na pozostałe stronnictwa rumuńskie i mniejszości narodowe. Autor wyraża nadzieję, że ugoda w San Remo doprowadzi do porozumienia Rumunji z Węgrami w sprawie optantów, a zacieśnienie stosunków gospodarczych Rumunji z Jugosławją i Czechosłowacją utrwali stan obecny i przyczyni się do utrwalenia pokoju.

Dreptatea 27.I donosi o dalszym spadku cen wskutek zarządzeń rządu narodowo - włościańskiego. Po papierze poczęła tanieć żywność, na co wpłynęło głównie obniżenie ceny taryfy przewozowej. Rząd spodziewa się, że obniżenie nafty wpłynie na obniżenie cen wyrobów przemysłowych.

SYTUACJA GOSPODARCZA NA LITWIE.

Lietuvos Žinios 24.I. w art. p. n. „W sprawie ciężkiej sytuacji w północnej Litwie“ krytykuje rządową akcję niesienia pomocy poszkodowanym naskutek nieurodzaju. „W jesieni — pisze dziennik — rolnik nie otrzymał zapomogi, i nie mając czem karmić bydła, przedewszystkiem wyzbył się potrzebnego inwentarza żywego, a już około Nowego Roku pozostałe bydło zaczęło zdychać, gdyż pasza zgniła. Znajdą się takie gospodarstwa, gdzie na wiosnę nie będzie bydła. Jak ten rolnik zacznie na wiosnę gospodarzyć, gdy wypadnie mu kupić drogie konie, bydło itd. Czy wystarczy na to kredytów?... Nie jest już tajemnicą, że w dotkniętym nieurodzajem kraju wzrastają kryminalne przestępstwa, kradzieże, rabunki ,morderstwa. Przecież te klęski, jako skutek nieurodzaju, niemało również będą kosztowały państwo... Pomoc udzielona nie w porę kosztuje zazwyczaj dużo więcej. Tak też jest i obecnie z pomocą rządową“.

BLISKI I ŚRODKOWY WSCHÓD.

Le Temps 26.I zamieszcza art. wst, omawiający sytuację polityczną w Iraku. Obecny konflikt pomiędzy Irakiem a Anglją powstał z tego powodu, że Irak broni się przed przyznaniem Anglji całkowitej kontroli nad swoją armją. Kryzys obecny nie będzie łatwy do rozwiązania, gdyż wysoki komisarz Anglji w Iraku Henry Dobbs, zrzekł się tego stanowiska. Ustąpił również premjer ministrów w Iraku, Abdul Muhsin. Stronnictwo opozycyjne w obecnych warunkach zrzeknie się zapewne władzy, ponieważ nie mogłoby ono przyjąć bez zastrzeżeń warunków Anglji, odrzucanych przez nacjonalistów. Konflikt z Anglją, który stanowi tło obecnego kryzysu, przybiera coraz ostrzejszy charakter, tembardziej, że na granicy Iraku grasują bandy Wahabitów, które zagrażają Bagdadowi.

Le Temps 22.I. zamieszcza artykuł „De Valéry p. n. „Turquie et Russie“, w którym autor nawiązując do ostatniego przemówienia Kemala w parlamencie (o stosunkach turecko-sowieckich) pisze, że stosunki Sowietów, zarówno z wielkiemi mocarstwami, jak i z państwami azjatyckiemi uległy pewnej poprawie, nie należy jednak bynajmniej z tego wnosić, że Rosja sowiecka wyzbyła się dążenia do ekspansji terytorjalnej na południe i na wschód, która była i jest wieczną troską, zarówno rządów carskich, jak i sowieckich. Sowiety nie zagrażają wprawdzie wyraźnie żadnemu ze swych sąsiadów, i utrzymują z nimi nawet poprawne stosunki dyplomatyczne, lecz pod tem ich na pozór łagodnem usposobieniem kryją się dawne dążności imperjalistyczne. Turcja, bardziej obecnie świadoma swych interesów nie może zapomnieć o niebezpieczeństwach, które jej zagrażały w przeszłości. Autor analizuje w dalszym ciągu przyczyny, które doprowadziły w swoim czasie do zbliżenia tych 2-ch państw, tak obcych sobie pod względem mentalności i wskazuje na niebezpieczeństwo, jakie w latach 1919—21 groziły zarówno Sowietom, jak i Turcji; obydwa państwa zrozumiały konieczność związania się traktatem przyjaźni, który — wg. pogłosek — uzupełniony jest protokółem, zawierającym klauzule odnośnie bezpieczeństwa obu państw; stanowi to więc rodzaj sojuszu obronnego. Podobno w razie zaatakowania Turcji, Rosja miałaby przyjść jej z pomocą i nawzajem — Turcja zobowiązała się do świadczenia takich samych usług. Niepodobna stwierdzić czy przypuszczenia te odpowiadają rzeczywistości, gdyż tekst traktatu sowiecko-tureckiego nie został opublikowany. Autor nadmienia, iż przypomnienie historji stosunków rosyjsko-tureckich oświetla tę sprawę.

L'Echo de Paris 23.I donosi z Peshawar'u, że sytuacja w Afganistanie raptownie się zmienia i należy się spodziewać abdykacji Bacza Sakao. Należy się również liczyć ze wzmożeniem ruchu rewolucyjnego w Afganistanie. Położenie Amanullaha jest ciężkie, przyczem otacza się on tajemniczością. Podobno wyprawił zaufanych ludzi do Indji dla zakupienia samochodów, a ludność Kandaharu ma go popierać w walce o odzyskanie tronu. Według innych wiadomości, utracił on zupełnie zaufanie i został aresztowany w momencie, gdy się przygotowywał do ucieczki do Heratu. Pogłoski o zamiarze przedostania się Amanullaha do Rosji, potwierdzają się o tyle, że ambasador sowiecki w Kabulu Stark zapewnił go, iż w razie interwencji któregokolwiek z państw obcych w Afganistanie, Rosja oddaje wszystkie swe siły do rozporządzenia Amanullaha. Obietnica ta została wszelako uczyniona jeszcze przed jego abdykacją.

NOTATKI I INFORMACJE

RÓŻNE.

La Nation Roumaine 24.I powtarzając informacje prasowe o zbliżającem się porozumieniu Bułgarji, Turcji, Grecji i Węgier, zaznacza, że wiadomości te są przedwczesne i podkreśla, że takie ewentualne porozumienie nie byłoby pożądane ze względu na pokój europejski. Dotychczas bowiem zawierano porozumienia bądź między państwami zwycięskiemi bądź między niemi a zwyciężonemi, w celu ustalenia pokoju. W tym zaś wypadku celem porozumienia byłoby niewątpliwie dążenie do wojny.

Corriere della Sera 23.I w art. wst. podkreśla potrzebę zachęcenia obcych do zwiedzania Włoch, w celu z jednej strony zaznajomienia obcych z istotnym stanem Włoch pod rządami faszystów, a z drugiej ściągnięcia tą drogą do kraju znacznej sumy obcej waluty; pozycja ta już teraz wynosi 3 miljardy lirów rocznie.

Hufvudstadsbladet 22.I zamieszcza artykuł hr. Apponyi, który twierdzi. że Liga Narodów, chociaż ma pewne zasługi w ustalaniu pokoiu, jest instytucją zapoczątkowaną przez zwycięzców wojny światowej, wskutek czego dąży do ustalenia sytuacji będącej wynikiem zwycięstwa w wojnie aljantów. Dlatego, jako czynnik, któremu brak bezstronności. nie mogła ona ustalić pokoju. Dopiero późniejsze wejście do niej in-

nych państw, a zwłaszcza Niemiec, wniosło czynnik bezstronności, co się ujawniło w protokóle genewskim, a jeszcze bardziej w pakcie Kellogga, wyłączającym wojnę z pośród środków załatwiania nieporozumień międzynarodowych. Autor kwestjonuje jednak, czy można ze stanowiska sprawiedliwości międzynarodowej potępić walkę o wolność.

La Tribuna 25.I stwierdza, że „Anschluss" tak silnie propagowany w Niemczech, nie jest w tym stopniu pożądany w Austrji, w której zwłaszcza socjaliści źleby na tem wyszli, bowiem, socjaliści, mając w Austrji samodzielną władzę w Wiedniu, panują nad całym krajem, a w razie przyłączenia Austrji do Niemiec straciliby tę władzę. Dlatego jednocześnie, gdy ks. Seipel jeździ do Monachjum, socjaliści austrjaccy okazują niechęć do katolickiej Bawarji.

Slovenski Narod 23.I (Zagrzeb) pisze, że wygasający 27 stycznia traktat przyjaźni z Włochami prawdopodobnie nie będzie przedłużony, ponieważ Włochy robią trudności. Ta sprawa budzi tem większe zaciekawienie w społeczeństwie słoweńskiem, ponieważ rząd jugosłowiański jeszcze nie zajął żadnego stanowiska; należy zaznaczyć, że jest to jedna z najważniejszych spraw polityki zagranicznej Jugosławji. W kołach dyplomatycznych Belgradu panuje zdanie, iż Włochy w obecnej chwili nie zamierzają spełnić życzenia Jugosławji i przedłużyć pakt, lub zawrzeć inny, odpowiadający stosunkom w Europie. Poseł jugosł. w Rzymie Rakić prowadzi rokowania z rządem włoskim o przedłużenie paktu, ale dotychczas bez żadnych wyników. Podobno Włochy chcą przedtem uzyskać od Jugosławji zgodę na obecny stan stosunków w Albanji.

ARTYKUŁY NIEUWZGLĘDNIONE.

The Daily Telegraph 22.I. Rivals for a throne (art. wst. dotyczący wypadków w Afganistanie).

The Times 22.I. Parliament at work (art. wst.).—German budget estimates (art. wst.).

The Morning Post 22.I. The calm before the storm (art. wst. o wewn. sytuacji politycznej).

*

Le Matin 18.I. J. Sauerwein: Déclarations du roi Alexandre de Serbie.

Le Temps 21.I. Les partis allemands et le budget.

Le Petit Parisien 22.I. J. Seydoux: L'impérialisme économique des Etats-Unis, par ses répercussions tend à contribuer à la prospérité du monde entier.

Correspondence Universelle 23.I. Reynald: La stabilité de la Bulgarie.

Le Temps 23.I. La lutte des partis en Angleterre (art. wst.).

Le Petit Parisien 23.I. Bourdin: M. Hoover parti en vacances pour la Floride (kor. z New-Yorku).

L'Echo de Paris 25.I. Pertinax: Avant les élections britanniques: David Lloyd Georges est-il mort?

Journal des Debats 25.I. La situation des partis en Allemagne. (kor. z Berlina).

Le Matin 26.I. J. Sauerwein: Le nouvel état n'a pas été fondé sur la conquête et l'annexion (Le problème Yougoslave).

*

Der Tag 19.I. Linkskabinett und Defizit.

Deutsche Allg. Ztg. 20.I. Mobilisierungs — Utopien.

Vorwärts 20.I. Der Alarm um Groener.

Münchner N. Nachrichten 22.I. Bundeskanzler Dr. Seipel in München (przemówienie o federaliźmie Austrji).

Vossische Ztg. 22.I. Wahl ohne Wahlkampf (wybory we Włoszech).

Deutsche Allg. Ztg. 22.I. Die Versuche zur Lösung der Römischen Frage — 23.I. Chian Tso-pin (nowy poseł chiński w Berlinie).

Germania 23.I. Lord d'Abernon über Rapallo.

Berl. Börsen - Courier 23.I. Der Weltbankier (Morgan).

Deutsche Tageszeitung 23.I. Italien vor den Wahlen.

Berliner Tageblatt 24.I. Reichstagsbeginn in Schweden.

Deutsche Tageszeitung 24.I. Richthofen-Boguslawitz. Die Preussenkasse und die Daweslast. — 27.I. Kaiser Wilhelm II.

Germania 25.I. Der asiatische Vormarsch.

Berl. Börsen-Courier 25.I. N. Basseches Sowjet-Wahlen.

Vossische Ztg. 25.I. Dr. E. Eyck. Das Stener-Vereinheitlichungs - Gesetz.

Vorwärts 25.I. Kriegsverzicht des Kapitals.

Germania 25.I. Deutsch-russische Wirtchaftsverhandlungen.

Berl. Börsen-Courier 26.I. Italiens Wirtschaftspolitik. — 27.I. Ohne Deutschland? „Mitteleuropäische Wirtschaftsgemeinschaft".

Deutsche Allg. Ztg. 27.I. Kaiser Wilhelm II. 70. Jahre alt.

Vossische Ztg. 27.I. Die Untermaerung (obrady nad zmianą rządu). — 26.I. Der letzte Kaiser.

*

Neue Freie Presse 17.I. Schärfste Kritik an unserer Gesetzgebung.

Reichspost 24.I. Die Arbeitslosigkeit in Oesterreich.

Neue Freie Presse 24.I. Gespräch mit Expräsident Taft. Fortschritte in der Weltenwicklung des letzen Jahrzehnts.

Neue Zürcher Ztg. 22.I. Ein östlicher Gegenstoss. — Preussische Reformen.

Neue Zürcher Ztg. 23.I. England und Arabien.

Neue Zürcher Ztg. 24.I. Süddeutschland und das Reich.

Gazette de Lausanne 23.I. Ch. Carry: Les pourparlers entre Saint Siège et M. Mussolini.

22.I. Muret: Du pacte Kellogg à la plus grande flotte.

Journal de Genève 23.I. Autour d'un trône (art. o sytuacji w Afganistanie).

Zak. Gr. Prac. Dr., S. z. o. o., Nowy Świat 54, tel. 15-56 i 242-40